DE GAULLES REPUBLIK

II

– Træk af den indre politiske udvikling i den femte republik –

JACQUES BERG

SPØRGSMÅLET OM I MORGEN

Siden 1958 har Frankrig haft et politisk system, hvis påstand er ikke at være politisk og ikke at være noget system. General de Gaulles femte republik forstår ved politisk system især den måde, Frankrig styredes på under den fjerde republik (1946–58), og ved sit »pereat!« over disse tolv års system og dets politikere vil den femte republik dels lægge afstand mellem sig og forgængeren, dels understrege sin egen karakter af nydannelse.

»Politisk« er for de Gaulle lig med *parti*politisk. Politiske partier lever højt på de splittende kræfter i folket, de repræsenterer disse og forstærker dem – til skade for nationen, hvis styrke er samling og enhed. Politikere, der gør sig til af at arbejde for folkets sande interesser, kan i virkeligheden aldrig andet end slås indbyrdes og for snævre særinteresser; partipolitik er partiernes politik, ikke Frankrigs. Dette var de Gaulles opfattelse i 1930'erne, da han som ukendt officer og lærer i militær strategi søgte at påvirke politikerne til at lægge Frankrigs forsvar radikalt om; det var hans opfattelse, da han fra London under krigen fordømte Vichy og den tredje republiks parlamentarikere, der havde banet vejen for Vichy; det var hans opfattelse, da han i januar 1946 til alles forbløffelse trak sig tilbage som den foreløbige befrielsesregerings konseilspræsident med en salve til ministrene om, at de var mere optaget af at falde hinanden i ryggen end af at pleje Frankrigs interesser; det var hans opfattelse, da han i 1958 overtog magten og lod udarbejde en forfatning, der rykkede parlamentet ned til tredjepladsen i magthierarkiet efter præsident og regering; og det er hans opfattelse i dag, hvor han forbereder præsidentvalget, der efter forfatningsændringen i 1962 skal foregå ved folkets direkte valg. Politik er for vigtig en sag at overlade til politikerne. Under realiseringen af denne opfattelse, i ev-

nen til at fortrænge det »politiske« element i Frankrigs ledelse, har de Gaulle vist sig som en *politiker* af usædvanligt format.

»System« er for de Gaulle lig med doktrinær skyggeholdning til de reelle problemer. Et hvilket som helst system bliver til et apparat, en maskine, hvis hele berettigelse og sigte er at holde sig selv i gang uden bekymring for, hvad den trækker eller hvorhen. Systemet, et lands politiske opbygning, eller for den sags skyld staternes indbyrdes relationer, får en falsk egenværdi, systemet overtages og antages, *fordi* det er et system. Dette var de Gaulles opfattelse, da han mellem verdenskrigene kritiserede det franske forsvars »a priori«-strategi, en i detailler forud fastlagt strategi, der ikke tog hensyn til, at fjenden eventuelt slet ikke ville opføre sig som ventet, en strategi, der frivilligt afstod fra initiativet, valgfriheden og overraskelsesmomentet; det var hans opfattelse, da han under den anden verdenskrig nægtede at indrømme nederlaget som en uomgængelig konsekvens af Hitlers sejrrigt etablerede kontinentalsystem og stædigt troede på, at krigen kunne fortsættes fra Afrika; det var hans opfattelse, da han i 1945 og 1946 kæmpede for en ny forfatning, der kasserede den tredje republiks system over en bank; det var hans opfattelse i årene 1947 til 1955, da han ikke kunne blive træt af at gentage, at den fjerde republiks »immobilisme«, dens manglende evne til at tage beslutninger og føre dem ud i livet, ene og alene skyldtes det herskende parlamentariske system; det var hans opfattelse, da han efter magtovertagelsen i 1958 gik ind for det franske kolonisystems afvikling og fra 1960 skabte et helt nyt forhold mellem »moderland« og de tidligere franske kolonier i det sorte Afrika; og det er hans opfattelse i dag, hvor han besværger det franske folk til definitivt at undsige fortidens system og på ny betro ham ansvaret for Frankrig.

I pragmatikeren de Gaulles afvisning af ethvert system åbenbares megen systematik og en stor *systematiker*.

Den femte republik *kan* naturligvis ikke andet end være et politisk system. I denne artikels første del er der givet en historisk fremstilling af, hvordan den femte republiks politiske system blev skabt, hvilke opgaver det har været stillet overfor, og hvordan det har udviklet sig fra omstændighedernes podeskud til hverdagens republik. Hvordan *1962*, med Algierkrigen slut, OAS besejret, og den franske hær genintegreret i staten, blev afslutningen på republikkens fire første vaklende år, og med regeringen Pompidous tilbagevenden til en gaullistisk domineret nationalforsamling i november, efter sikringen af præsidentens direkte valg, således som folkeafstemningen godkendte det i oktober, blev indledningen til de i politisk henseende roligere sidste år af det første septennat, som i de kommende måneder skal gelejdes til dørs.

I det følgende flyttes vægten fra det kronologiske til analysen. Hvad der

især har interesse er, om de Gaulles »politiske system« har formået for alvor at kværke det gamle system, om der i dagens femte republik lever et subsystem, som efter de Gaulle kan tænkes at installere sig som det franske legemes politiske hoved. Og i så fald: hvilket system, hvem?

Det må straks slås fast, at der *trods* den femte republiks nu syv år gamle virke immervæk findes politiske partier, der repræsenterer de politiske retninger i befolkningen på et nationalt plan i en folkevalgt forsamling, et stort set uforandret politisk system på det lokale plan – de nys afholdte kommunevalg viste netop de traditionelle meningsdannelsers styrke i de lokale forsamlinger – og dertil visse politiske aktiviteter ved siden af eller uden for partierne, nemlig især de politiske klubbers, som har fået hæftet samlebetegnelsen »de nye lag« eller »kræfter« på sig.

Det er rigtigt, at ingen af de gamle politiske partier eller nye grupperinger for tiden har reel indflydelse på fransk politik. Men lige så rigtigt er det, at alternativet til de Gaulles republik ikke vil være at finde noget andet sted end netop i disse for tiden afmægtige faktorer.

Man kan bedømme de Gaulles republik som en parentes i Frankrigs moderne historie, der blot mangler sin aflukning og derefter vil være gemt og glemt; og man kan opfatte den femte republik som en organisk størrelse i efterkrigens Frankrig med lod og del i hele samfundsudviklingen og derfor i historisk forstand uudslettelig og sporsættende for sin eftertid. Men uanset hvad man mener, er det klart, at de traditionelle politiske kræfter netop ved at være sat ud af spillet – på en måde på trods heraf – er blevet påvirket og formet til noget andet end det, de var i 1958. Om de Gaulle selv er en anden efter sin første embedsperiode, skal være usagt; at der i hans måde at gribe tingene an på sandsynligvis har fundet en udvikling sted, er tidligere blevet antydet[1]). Hvis han endelig skulle have forandret sig, vil det næppe være på grund af de traditionelle politiske kræfters tilstedeværelse i kulissen. Men regeringspartiet, UNR, er ganske givet ikke siden 1958 som styrets støtteparti i nationalforsamlingen forblevet det samme. For UNR gælder det samme som for den nuværende opposition: det må ruste sig *nu* for at kunne bevare eksistensen *engang*.

Det er som om det i høj grad nærværende og nuværende franske styre som sit egentligste karakteristikum har haft at forkaste det fortidige og rydde grunden for det fremtidige. Jævnfør et udsagn om de Gaulles person: en mand af i forgårs og i overmorgen. Der er noget urimeligt, men uendelig menneskeligt i den utålmodighed, der kun vil benytte nutiden som en skammel at træde op på for bedre at skue ind i fremtiden. Men sådan fornemmes situationen. Det politiske problem i Frankrig i dag er spørgsmålet om i morgen.

[1]) Økonomi og Politik, nr. 4, side 337.

Det vil altså sige, at den femte republik kun er et overgangsfænomen? Det bliver efter den enkeltes temperament, om han vil sige »kun«, og hvad han vil forstå ved »overgangsfænomen«. Tænk på det gamle spørgsmål: er krigene afbrydelserne mellem perioder med fred, eller omvendt? Vi kan kun sige om den femte republik, at den *er*. Desuden, at selv »afbrydelser« *må* være.

ANKLAGEN ER AFPOLITISERING

Indtil 1962 kunne man i Frankrig konstatere en form for politisk samling omkring præsident de Gaulle. Med undtagelse af kommunisterne kunne alle de store partier sige ja til den femte republik. Skalaen spændte fra ubetinget støtte til nødtvungen affindelse – men et ja var det. S. F. I. O., det radikale parti, M. R. P., de moderate og uafhængige bøjede sig alle for det åbenbart nødvendige: de Gaulles magtudøvelse. Det algierske problem gjorde den nødvendig, det franske folks tilslutning cementerede den.

Men ikke så snart var Evianaftalen i land i marts 1962, før den »naturlige opposition« kom til bevidsthed og artikulerede sig. Bedøvelsen hævede. Hvad der siden er foregået, er, at de Gaulle uanfægtet har opereret videre, og hver gang han har ramt en nerve – når hans indretning af republikkens institutioner for eksempel har skubbet de politiske partier endnu længere fra magtens midte – har smertens hyl naturligvis lydt højere. Den tungeste anklage mod ham: at han har identificeret staten med én politisk opfattelse og umuliggjort en virkelig dialog mellem regeringsmagt og opposition, er bestandig blevet tungere. Det er for billigt at sige, at de politiske partier fra før 1958 blot protesterer, fordi de har mistet deres magt; de protesterer også, fordi de oprigtigt mener, at den femte republik ved sin autoritative magtudøvelse på længere sigt afskærer forbindelseslinierne til al politiks kildevæld, det suveræne folks mening og dom. Anklagen er afpolitisering.

Men et forbehold: afpolitisering i betydningen manglende interesse for den *parlamentariske* politik, det vil sige for partiernes debat og lovgivning i nationalforsamlingen, og ikke mindst for politikerne selv. En sådan afpolitisering er i øvrigt ikke udelukkende den femte republiks værk. I dette kapitel som i andre har de Gaulles præsidentskab og den gaullistiske politik ikke været skabende, men kun accellererende. Allerede under den fjerde republik var interessen for de politiske begivenheder og især respekten for politikkens udøvere svigtende, den fjerde republiks mænd bar selv en stor del af skylden herfor. Imidlertid kan også påstanden om afpolitisering diskuteres[2]). Graden af deltagelse, for eksempel ved valg eller afstemninger, har under den femte republik ikke været stort anderledes end tidligere. Men det er en kendsgerning, at politiske møder er sløjere besøgt end før, at par-

[2]) Se for eksempel Georges Vedel. La Dépolitisation, mythe ou réalité. Paris 1962.

tiernes medlemstal og antallet af egentlige partiblade har været stærkt faldende. Spørgsmålet er, om ikke befolkningens politiske interesse kvantitativt er uforandret, men kvalitativt ændret. Om ikke den politiske interesse så at sige har skiftet retning eller plan. Men hermed berøres problemet om magtens personliggørelse, som skal tages op i en senere sammenhæng.

Partierne i oppositionen

DET KOMMUNISTISKE PARTI, P. C.

Hvilke partier udgør i dag oppositionen, hvad vil de sætte i stedet for det nuværende, og hvordan kan man bedømme deres muligheder?

Går vi frem efter den klassiske vifte for partiers placering i Vesteuropa, befinder sig yderst til venstre det kommunistiske parti, P. C. F. Det har siden 1945 været det parti, som har opnået flest stemmer ved valgene og afstemningerne, det vil sige mellem en fjerdedel og en femtedel af de afgivne stemmer, undtagen ved to lejligheder, nemlig i juni 1946, hvor M. R. P. fik flere, og i november 1962, hvor de gaullistiske stemmer overgik kommunisternes. På mange måder er det Frankrigs vigtigste politiske parti, idet de øvrige partiers handling ofte forløber som en reaktion på P. C.s politik. P. C.s eksistens har både under den fjerde og den femte republik givet det politiske liv i Frankrig visse særtræk.

Under krigen spillede partiet en fremtrædende rolle i modstandsbevægelsen; de Gaulle optog kommunister i befrielsesregeringen, og ved valgene i oktober 1945 opnåede PC ikke færre end 5 millioner stemmer, det var 26 pct. af de afgivne stemmer. Hele perioden fra 1944 til 1947, under tripartismen, altså samarbejdet mellem socialister (SFIO), folkerepublikanerne (MRP) og kommunister, var en fremgangstid for P. C., der havde en stor andel i den økonomiske og sociale lovgivning, som gennemførtes i de første efterkrigsår. Men fra 1947 var det sket med samarbejdet på fransk politiks venstrefløj og dermed med kommunisternes deltagelse i regeringen. Storpolitikkens øst-vest kløft og den kolde krigs indvarsling afkastede i Frankrig en national kopi, idet P. C. skiltes totalt fra de øvrige partier, der alle vendte det ryggen som Moskvas marionet, et fremmedelement i det franske samfund. Partiets isolation var ret konstant under den fjerde republik, hvor det sammen med det andet antikonstitutionelle yderparti i viftens modsatte ende, gaullisterne, gav rollen som regeringsstyrter ved at forhindre dannelsen og bevarelsen af et nogenlunde stabilt flertal i nationalforsamlingen. Isolationen, udelukkelsen fra regeringsmagten, strammedes og løsnedes i takt med partiets holdning til den internationale politiks begivenheder, som for eksempel partiets fordømmelse af Tito som fascist, godkendelsen af de politiske processer i de østeuropæiske lande 1949–50 og af sovjethærens indgriben i Ungarn 1956; partiets holdning til disse begi-

venheder gjorde luften koldere omkring det, medens omvendt kommunisternes modstand mod Europahæren i 1954 og efter 1960 deres indsats i bekæmpelsen af OAS i Frankrig mildnede luften noget.

Det var almindelig ventet, at den afstaliniseringsproces, der tog sin begyndelse på den XX partikongres i USSR 1956, i det mindste efter Maurice Thorez' død i 1964 og under hans efterfølger på posten som partiets generalsekretær, Waldeck Rochet, ville få de samme virkninger i P. C. F., som allerede forlængst var slået igennem i det italienske kommunistparti, altså en moderat liberalisering og demokratisering, såvel i partiapparatet som i den politiske målsætning og dens midler. Men partiet synes stadig bundet i en doktrinær ideologi og slavisk formalisme; om nogen indvoksen i den politiske struktur synes der alligevel ikke at kunne blive tale. De tilfælde af samarbejde mellem P. C. og SFIO, man kunne konstatere ved kommunevalgene i marts i år, var som tidligere udelukkende taktisk bestemt. Og det er netop på det taktiske plan, de franske kommunisters holdning hele tiden er afgørende. Ved præsidentvalget kan meget afhænge af P. C.s politik. Partiet har som det eneste haft en vis tilgang af medlemmer inden for det sidste år, således at der nu regnes med omkring 430.000 partikort; men for et parti som det kommunistiske spiller antallet af celler på arbejdspladser og andre steder den afgørende rolle; ifølge partiets egne opgivelser findes der i dag 18.600 celler – lige halvdelen af tallet for det gode år 1946. Det væsentlige med hensyn til cellerne er naturligvis, om de også er aktive, tegner abonnementer på l'Humanité osv., men her svigter oplysningerne og dermed grundlaget for at bedømme cellernes reelle betydning. Tilgangen til partiet er størst fra aldersgruppen under 30 år, altså hovedsagelig fra den del af befolkningen, for hvem fortidens udrensninger og politiske zig-zag manøvrer intet betyder. Ekskluderingerne af Maurice Thorez' »kronprins«, Auguste Lecoeur, i 1954, af journalisten Pierre Hervé 1956, filosofferne Henri Lefebvre og Jean Desanti, forfatterne Claude Roy, Paul Tillard, Claude Morgan, Roger Vailland, Francis-Rolland, poeten Aimé Cesaire, sociologen Edgar Morin, biologen Marcel Prenant og fremtrædende partifolk som Laurant Casanova, Marcel Servin og Kriegel-Valrimont med flere tæller normalt ikke for en yngre mand eller kvinde, der overvejer at tilslutte sig partiet.

Centralkomiteen har 69 medlemmer foruden 23 suppleanter; den nyvælges årligt af partikongressens 800 medlemmer, der er delegerede fra underorganisationerne. Centralkomiteen mødes regelmæssigt og billiger »den politiske linie«, der lægges af partiets politbureau, som består af 5 sekretærer plus 17 pb-medlemmer. Med den ortodokse Waldeck Rochet som generalsekretær, der ved hver eneste taktisk nødvendige åbning nøje er klar over, hvor langt man skal gå og især forhindrer, at man går for langt, synes P. C.s fortsatte isolation garanteret.

Der har altid været en vis spænding mellem partiets intellektuelle og partiledelsen. De intellektuelle har været partiets stolthed, når de hed Aragon eller Picasso, men ellers nærmest til bekymring og besvær med deres evigt latente krav om individuel frihed i tanke og udtryk. Krisen blev skærpet efter den XX partikongres i Moskva, ikke mindst da Maurice Thorez afviste kravet om en offentlig debat om afstaliniseringen med nogle ord om, at partiet ikke skulle være en diskussionsklub. Da 100 kommunistiske universitetslærere for nogle måneder siden i et brev til partiledelsen bakkede op bag de kommunistiske studenters protest mod forsøget på at forhindre deres organ Clarté i at offentliggøre den italienske kommunistfører Togliattis såkaldte Jaltatestamente, fik de en irettesættelse, og deres anliggende blev henvist til de enkelte medlemmers lokale celler, hvor de intellektuelle altid vil være i mindretal. Det kommunistiske parti har altid frygtet fraktionsdannelse og afdækning af særtendenser mere end noget andet. For P. C. er begrebet demokrati eller snarere »demokratisk centralisme«, ensbetydende med diskussion *inden for* partiets afdelinger og ubetinget lydighed over for flertallets afgørelse. Endda er virkelig diskussion og egentlig flertalsafgørelse ikke altid en selvfølge.

P. C. ser det som sin hovedopgave at gøre en ende på de Gaulles personlige magtudøvelse efter en metode, der et langt stykke minder om revolutionen i 1789, hvor indkaldelsen af generalstænderne og deres konstituering som forfatningsgivende forsamling førte til en ny forfatning. Kommunisterne ønsker en almindelig afstemning efter forholdstalvalgmåden, og af denne afstemning skal en forfatningsgivende forsamling udgå; den skal udarbejde en demokratisk forfatning. Princippet er altså at forny det politiske system *uden om* det nuværendes struktur, den femte republik anerkendes slet ikke, men betragtes af kommunisterne som illegal både i sin tilkomst og sin funktion.

SOCIALISTERNE, SFIO. – DEFFERRE

Den splittelse, der gør sig gældende i den franske arbejderbevægelse, først og fremmest som den kommer til udtryk i tilstedeværelsen af to socialistiske arbejderpartier, P. C. og SFIO, er i virkeligheden lige så gammel som århundredet. Modsætningerne mellem de to socialistledere, »marxisten« Jules Guesde og »reformisten« Jean Jaurès, der gennem flere år splittede socialistpartiet i to grupper, »guesdister« og »jaurèssister«, forsvandt kun tilsyneladende i 1905, da et enhedsparti etableredes under navnet Section Française de l'Internationale Ouvrière; partiet antog officielt den marxistiske linie, men i praksis så man adskillige eksempler på jaurèsk »revisionisme« i det følgende år. Partiet slæbte allerede dengang på modsætningen mellem en revolutionær terminologi og anvendt reformpolitik på parlamentsplan. På partikongressen i Tours 1920 skete det endelige

brud. Et mindretal af partiets medlemmer, under ledelse af Léon Blum, nægtede at følge direktiverne fra den nystiftede 3. Internationale i Moskva, således som flertallet ville det, og resultatet blev, at flertallet dannede et nyt parti under navnet Parti Communiste Français. Lige siden dette år har det været SFIOs store hovedpine at have et parti til venstre for sig selv. Først i 1933 havde SFIO – nu et rent socialdemokratisk parti – erobret et flertal af stemmer igen i forhold til P. C.

Folkefrontsregeringen i 1936–37 under Léon Blums ledelse bestod af socialister og radikale, men det var P. C.s støtte i nationalforsamlingen, der muliggjorde dens eksistens. Regeringen var under dobbeltild: højres had på grund af samarbejdet med kommunisterne, det yderste venstres stadig hårdere bebrejdelser for at respektere de politiske institutioner og sædvaner for meget, for ikke at være revolutionær nok.

SFIO stod splittet i holdningen til de udenrigspolitiske problemer umiddelbart før krigens udbrud, og Pétains magtovertagelse efter sammenbruddet i juni 1940 blev anledning til yderligere grøftegravning i socialisternes rækker: i juli 1940 stemte 36 socialister i nationalforsamlingen mod magtoverdragelsen til Pétain, men 90 socialister stemte for. Nogen samling kom der på tropperne igen ved socialisternes deltagelse i modstandskampen; her spillede Blums yndlingsdiscipel, Daniel Mayer, en fremtrædende rolle fra 1941. Han blev partiets generalsekretær ved befrielsen 1944 og gennemførte en ret kraftig »udrensning« under indtryk af partiets svækkede stilling i mange valgkredse, hvor erindringen om partiets vichyister var stærk. Léon Blum vendte tilbage fra krigsårenes deportation som den højt respekterede store, gamle mand. SFIO gik ind i tripartismens regeringssamarbejde med folkerepublikanerne og kommunisterne under general de Gaulles ledelse, og partiet høstede ære af sin deltagelse i nationaliseringerne, den sociale lovgivning og den økonomiske planlægning – men ingen stemmer. Vælgerne svigtede SFIO i næsten samme omfang som de begunstigede P. C., ja partiet fik også færre stemmer ved de første efterkrigsvalg end MRP.

På SFIOs kongres i juli 1946 blev skylden for partiets tilbagegang af mange tillagt svækkelsen af den marxistiske linie. Daniel Mayers beretning blev nedstemt af de delegerede, og initiativtageren til en mere venstreorienteret dagsorden, Guy Mollet, blev valgt til generalsekretær i stedet for Mayer. Engelsklæreren Mollet havde banet sig vej gennem lærernes faglige organisationer og modstandskampen. I 1945 blev han borgmester i den nordfranske by Arras, midt i en af SFIOs stærkeste områder, Pas-de-Calais departementet. Hans position i fransk politik har særlig været betinget af et sikkert greb om SFIOs partiapparat; generalsekretærposten har fået en langt større vægt end tidligere, dels på grund af Mollets egen oppustning af hvervet, dels på grund af en stadig mere flydende situation i spørgsmålet om den politiske linie. I afgørende øjeblikke, som for eksempel under af-

koloniseringens mest dramatiske og i 1958 ved de Gaulles magtovertagelse, i spørgsmål som Frankrigs Europapolitik og den femte republik, har partiet ikke kunnet fremvise nogen enig front. Det samme gælder partiets holdning til »naboerne« MRP, de radikale, og P. C. I 1958 skilte en lille gruppe sig ud fra SFIO i protest mod partiets støtte til de Gaulle under navnet Parti Socialiste Autonome, der fra 1960 i forening med andre små venstregrupper kalder sig Parti Socialiste Unifié, PSU.

Valget til nationalforsamlingen i november 1962 blev relativt et nederlag for SFIO, der kun opnåede ca. 2,3 millioner mod godt 3 millioner i 1958 og 3,2 millioner ved det sidste valg under den fjerde republik i 1956.

I mange henseender er SFIO blevet efterkrigens radikale parti. Fra at være et arbejderparti er det lige så meget blevet et funktionær- og handelsstandsparti. Partiets intellektuelle udstrålingskraft er ringe, »borgerliggørelsen« er fremskreden. I den henseende er de franske socialdemokraters udvikling parallel med for eksempel de danskes, farven er falmet. Problemet for SFIO er ikke, at det mangler et politisk program, men at det har et, som kun er til besvær; arven fra Marx og Engels tynger de franske socialdemokrater i langt højere grad end deres politiske fæller i Vesttyskland og England, som har haft en større evne – og mere mod – til at modernisere deres ideologiske grundlag.

Dertil kommer, at SFIO er et parti af modne mænd, der hviler et fortidens støvlag over det, som endnu ikke modsvares af et fremtidens løfte. SFIO var det eneste parti, der i 1945 ikke fornyede sine styrker i nationalforsamlingen. I de konservative partier tillod en meget løs organisationsform unge talenter at nå frem til de forreste positioner, og i P. C. gik den meget fast organiserede partiledelse bevidst ind for en rekruttering fra de unge lag i partiet, noget som for øvrigt dels var nødvendigt i en situation, hvor kommunisterne fik så stor stemmefremgang, dels var muligt, fordi P. C. netop henter sine tilhængere blandt de yngre årgange. Men i SFIO ønskede ledelsen *ikke* at gennemføre den tiltrængte personelle fornyelse efter krigen, og partimaskineriet, hierarkiet, var alt for usmidigt og afstukket i bestemte kanaler til, at unge folk ved egen kraft og udvist initiativ kunne skyde sig frem til de ledende poster, hvor indflydelsen var monopoliseret.

Efter de store navne Jaurès og Blum har SFIO i overordentlig grad lidt af mangel på virkelige lederskikkelser. Partiet har mange dygtige folk, men ikke én personlighed, der hæver sig afgørende op over gennemsnittet og kan få resten til at følge sig. Dette gælder også ved en bedømmelse af Gaston *Defferre,* SFIOs kandidat til posten som republikkens præsident. Defferre er født i 1910 i en protestantisk familie, han blev en dygtig advokat, der sluttede sig til SFIO i trediverne. Fra 1945 var han medlem af

nationalforsamlingen og samtidig en kort overgang borgmester i Marseilles; han vendte tilbage til denne post i 1953 og har haft den siden. I Marseilles er det lykkedes ham at give den vel nok mest korrupte og vanskeligst administrable by i hele Frankrig et udmærket kommunalstyre. Deffere var minister for kolonierne i Mollets regering 1956–57 og var manden bag en fremskridtsvenlig lovgivning for de sorte koloniområder i Afrika, men måtte forlade regeringen på grund af sin protest mod Algierpolitikken. Han var i maj 1958 modstander af de Gaulles magtovertagelse, men efter nogle samtaler med de Gaulle følte han sig i sommerens løb overbevist om, at de Gaulle ville føre en liberal politik i Algier, og han kunne derfor anbefale forfatningen til den femte republik ved folkeafstemningen i september 1958. Ved valgene til nationalforsamlingen i november samme år blev Defferre slået af en gaullistisk kandidat, men han kom ind i senatet ved forårsvalgene 1959; der sad han indtil 1962, da det lykkedes ham at blive valgt til nationalforsamlingen igen. Han har siden været socialisternes gruppefører i forsamlingen.

De forhåbninger, der næres til Defferre som præsidentkandidat, støtter sig især på hans gode ry som borgmester, på at han ikke som så mange af den fjerde republiks mænd er alvorligt belastet i politisk henseende, men tværtimod har æren i behold, især ved sin indsats for kolonilovgivningen, og på at han har vist styrke som stemmesamler. Men er det nok? En ting er, at det i et præsidentvalg, hvor de Gaulle er kandidat, så afgjort ikke er nok at være en hæderlig lokal figur og en dygtig administrator; for så vidt må Defferres muligheder ved præsidentvalget bedømmes som meget små under alle omstændigheder. Noget andet er, om hans kvalifikationer er tilstrækkelige til at gøre ham til en *stor kandidat*. Dette er spørgsmålet for Defferre og de folk, der har ansvaret for hans opstilling: vil han kunne komme til at stå som repræsentant for andet og mere end et ganske vist endnu stort, men til marven trøsket SFIO, og vil han kunne samle så mange stemmer om sin person, at han efter valget vil være *nogen* og stå for *noget*, også selv om hans domicil ikke bliver Elysée-palæet? Også for Defferre er det politiske problem i dagens Frankrig spørgsmålet om i morgen. Skal man dømme efter hans personlige udstråling, den grad af kendskab den samlede franske vælgerbefolkning har til ham, og den indflydelse hans »kreds« af rådgivere har i det herskende politiske system, må Defferres chancer for at blive en stor kandidat siges at ligge lidt under middel. Men er hans politiske program i sig selv originalt og »hvad alle venter på«? Siden han blev lanceret af ugebladet l'Express som præsidentkandidat, det var i efteråret 1963, og siden en ekstraordinær SFIO-kongres i februar 1964 besluttede, at Gaston Defferre skulle være partiets kandidat, har Defferre været meget tilbageholdende med at lægge sig fast på noget politisk program. Hans hovedlinie – i forholdet til partiet – har været at

fremtræde som Gaston Defferre, præsidentkandidat, medlem af SFIO – i den rækkefølge – medens partiet hele tiden har ønsket, at han – når han endelig var lanceret – for den store offentlighed skulle stå som SFIO's præsidentkandidat ved navn Gaston Defferre. Når han har været uvillig til at definere sin politiske målsætning for detailleret, skyldes det naturligvis først og fremmest, at en kandidatperiode på næsten halvandet år i sig selv opfordrer til forsigtig fremfærd; stikker man linien alt for fast ud straks fra begyndelsen, har man jo forhindret sig selv i at korrigere og rette ind, hvor det kan vise sig nødvendigt, enten fordi et programpunkt eller flere alligevel viste sig ikke at have interesse, eller simpelt hen fordi en del af ens program i mellemtiden frem til valget kan vise sig at være blevet taget ud af munden på en ved at blive realiseret eller overtaget af den siddende regering.

Men Defferre har dog skitseret sin målsætning i fem hovedpunkter: 1. de økonomiske kræfter skal anvendes på *civile samfundsopgaver,* der altid skal have prioriteten fremfor de militære; særlig skal der sættes ind på de såkaldte kollektive investeringers område, på den produktive investering og på at fjerne den sociale uretfærdighed; en uomtvistelig forrang skal undervisning og uddannelse have, og selve undervisningens indhold skal ændres; som den nu er, er den udformet for en elite. 2. det økonomiske liv skal udfolde sig som en *kontraktøkonomi,* der træder i stedet for den nuværende konkurrenceøkonomi, der altid vil begunstige den stærkeste. I en kontraktøkonomi slutter staten efter en samlet økonomisk plan aftaler eller kontrakter dels med de store erhvervs- og arbejdsorganisationer, dels med firmaer og foretagender, og med disse kontrakter som fundament skal den nationale økonomi udvikle sig. 3. på det administrative område ønskes reformer, der især sigter på større selvstyre for kommunerne og en *decentralisering* i det hele taget. 4. udenrigspolitikkens hovedopgave er Europa; her kan målet aldrig være at skabe et Europa efter fransk mønster, men efter *europæisk;* det nye Europa skal være et *federalt Europa* med eget parlament og en politisk ansvarlig fællesregering. I sammenhæng med dette Europas opbygning, hvor alle kræfter skal sættes ind på den økonomiske og politiske udbygning af fællesskabet, skal Frankrig afstå fra drømmen om et selvstændigt atomvåben, Pierrelattefabrikkernes militære afdelinger skal nedlægges. 5. et sådant Europa kan blive den afgørende forudsætning for en tilnærmelse mellem øst og vest, ja dets fornemste politiske opgave på længere sigt er netop at virke som *brobygger* mellem den kapitalistiske og den kommunistiske verden.

Kommunisterne har kaldt Defferres politik for »gaullisme uden de Gaulle«. Hvad angår Europapolitikken og forsvaret er denne karakteristik indlysende gal. For den økonomiske politik, eller snarere det økonomiske livs struktur, kan det vitterligt være svært at se forskellen på Defferres